

ВНУТРІШНІ І ЗОВНІШНІ ЧИННИКИ ВЗАЄМОДІЇ І ВЗАЄМОВПЛИВУ НАЦІОНАЛЬНИХ ТА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ НОРМ

Актуальність даної теми підсилюється орієнтацією сучасних реформ України на розбудову демократичного суспільства і правової держави. Сьогодні у цьому процесі домінують два напрямки: удосконалення вітчизняного права на базі набутого практично досвіду і національних особливостей з метою виявлення кращих зразків правотворення, і застосування в Україні міжнародно-правових норм.

Зазначимо, що ставлення України до питання про гармонізацію (співвідношення) національного та міжнародного права було сформульоване ще в Декларації про державний суверенітет України 1990 р. як “пріоритет загальноєвропейських норм міжнародного права перед нормами внутрішньодержавного права” [1, с. 35-36] і закріплення в Угоді про партнерство і співробітництво між Україною і ЄС (УПС) [2, с. 168-169], Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу [3, с. 87] та інших актах.

На думку провідних фахівців порівняльного правознавства Ю.С. Шемшученка, І.С. Гриценка, М.Б. Бучка, О.В. Кресіна, саме у такому контексті національна правова система може усвідомити особливості своєї традиції й обрати стратегію розвитку, вчасно і ефективно реагувати на суспільні та економічні зміни, внутрішні й зовнішні виклики [4, с. 13].

Мета дослідження – на основі історико-правового порівняльного підходу охарактеризувати внутрішні і зовнішні чинники гармонізації національних і міжнародно-правових норм у часі і в просторі.

Як уже зазначалося, сучасне порівняльне правознавство в основному

визначило сутність загального підходу до цієї проблеми з боку вітчизняних законодавців, науковців і громадськості. Не заперечуючи нагальної необхідності вивчення функціонування сучасних пенітенціарних систем з метою запровадження позитивного досвіду у формуванні правової системи України, більшість дослідників вважають, що динамічний розвиток міждержавно-правових систем, розширення простору взаємодії національних правових систем між собою та з міжнародними системами потребує передусім ефективного механізму, який би врахував узгоджені способи такої взаємодії, сприяв гармонійному функціонуванню вказаних систем у єдиному правовому просторі. Для забезпечення такого стану особливу увагу слід приділяти створенню правового механізму взаємодії міжнародного та національного права. Таким механізмом володіє порівняльне правознавство, у якому термін “правовий механізм взаємодії” означає два підходи до творення конкретних порівняльно-правових дій: нормативних та функціональних. При нормативному (формально-юридичному) порівнянні вихідною точкою є подібні, як правило, в межах відповідних галузей права, норми, правові інститути, конкретні нормативно-правові акти, їх зміст, як і які конкретні суспільні відносини вони регулюють. При цьому порівняння відбувається від норми права до відповідних суспільних відносин.

У ході функціонального порівняння спочатку визначається певна соціальна проблема (наприклад захист від катувань та жорстокого поводження), а потім відшукується комплекс правових норм або інститутів, які її вирішують (відповідно: ст. 19 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання або Європейський суд з прав людини тощо). При цьому, на відміну від нормативного підходу досліджується не стільки зміст конкретних норм права, як умови та ефективність застосування правил поведінки, встановлених відповідними нормами й інститутами. У цьому разі порівняння відбувається від певного соціального факту до засобів і умов його правового регулювання.

Висновки. Як свідчить проведений аналіз, упродовж останніх десятиліть в Україні в основному склався правовий механізм гармонізації національних і міжнародно-правових норм, який забезпечується нормотворчою діяльністю компетентних суб'єктів. Однак його функціонування залежить не тільки від обшвиру правового закріплення, але й від соціально-економічної ситуації в державі та політичної волі посадових осіб, які взяли на себе відповідальність за неухильне виконання Україною своїх міжнародних зобов'язань.

Література

1. Декларація про державний суверенітет України 1990 / В.Ф. Погорілко, Ю.С. Шемшученко // Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К.: “Укр. енцикл.”, 1988. – Т.2: Д-Й. – 1999. – С. 35-36.

2. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами 1994 / О.В. Стрельцова // Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К.: “Укр. енцикл.”, 1998. – Т.6: Т-Я. – 2004. – С. 168-169.

3. Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу: указ Президента України №615/98 від 11 черв. 1998 р. // Офіційний вісник України. – 1998. - №24. – С. 870.

4. Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку: Збірник наукових праць / За ред. Ю.С. Шемшученка, І.С. Гриценка, М.Б. Бучка; упор. О.В. Кресін. – К.: Логос, 2010. – 520 с.